

هەقیقەت کارەساتی 11 ی 9، ڕووداویکی یەكجار گەرم بوو لەمێژووی نوێدا و کاریگەری گەورە لەسەر ڕەوێندەکانی ژبانی کۆمەڵگای مەرقاویەتی بەگشتی داناو. دەتوانین بڵێین سەدەیی بیست و یەكەم لەم ڕووداوە و دەستپێدەكات و ژبانی نوێی ئینسانەکان لەنیو ئەم هەنومەرە کۆمەڵایەتی و سیاسی و ئابووری و چەنگێدا مێژوو دەخولقینن. لەو بارەو ووتار و لیکدانەو و ی جۆراو جۆر نووسراون و هەرواش درێژەیی هەیە. لەنیو نووسەرانی کورد بەشیوەیەکی گشتی بێدەنگی هەنێرێردراو و زۆر کەم لیکدانەوێەکی جدی بۆ دۆزینەوێ هەقیقەتەکان و هەولێدان بۆ کەمکردنەوێ کاریگەرییە خراپەکانی بۆ سەر دانێشتوانی کوردستان گێراوێتە بەر. ئەك هەر ئەمە بەئێكە ئەو سیاسات و نەخشانەیی كە ئەلایەن دەوڵەتی بۆشەوێ لەمەرجیەان و ناوچەیی ناوێراستەوێ پەیرەو کراوێ بەتایبەت بەدواي ئەم کارەساتەوێ. وەك تەنھا ئومێد و وەك ڕزگاریگەر و پڕۆسەیی ئازادی بەخەئێك ناسینراوێ و قەبڵینراوێ.

ئەمەسائ لیکدانەوێ ڕووداوی یانزەیی نۆ گەئێك تاییە تەمەندی تری بەخۆیەوێ بیینی ئەچا و سائنی پێشووتر. پاش 5 سائ ئەو ڕووداوە، هێشتا سیاسات و نەخشانەیی دەوڵەتی بۆش بۆ جیەان و ناوچەیی رۆژەئلات ئەگەئ ناکامیەکی کوشندەو بێ ئاسۆ بەرەو ڕووبۆتەوێ. وەك پڕۆفیسۆر کریستیان ئەچاوپیکە و تەنەکی دەریبەری ((ئێستا خودی ئەمەریکا بەشیکە ئەکێشەكە ئەگەر بەشی سەرەکی کێشەكە نەبێت)). پاش 5 سائ ئەشەری بەرەنگاری بەرامبەر تیرۆریزم، چارەسەری کێشەیی فەلەستین، دیموکراسی کردنی عیراق و دامەزراندنی رۆژەئلات و رۆژەئلاتی ناوێراستیکی نوێ و بێ ئاکام و بێ ئالته ناتیی، وە ئەك هەر ئەمە بەئێكە وەك ناسر ووتی ((تەنھا شەریكە كە ئەمەریکا ئەئیسرائیل ئیسرائیل تریبوو، شەری ئوبنان)) بوو. وە بەگشتی شعوری ئارامی و پارێزراوی تەنانەت ئە لایەن خەئێکی ئەوروپا و ئەمەریکا و بەدەست نەهاتووێ لەهێرشی تیرۆریزمی ئیسلامیەکان. ڕووداوە تیرۆریستیەکانی ماوێ ئەم 5 سائە ئەمە دەسەئمێنن.

لیکدانەوێ ئەم سائ، تاییە تەمەندیەکی تریشی هەیە، تویژینەوێ ئە چارەسەری تر ئەشەر ئەگەئ تیرۆریزم، هەئسەنگاندنی ئەم ڕووداوە بە دوور ئە گریانە درۆینەکانی سەرانی دەوڵەتی بۆش، گەران و سۆراخ بۆ ئالته رناتیوی تر بۆ کێشەکانی جیەان.

بەشیوەیەکی گشتی لەنیو لیکۆئەرەوانان و ئەهلی سیاسەتدا، شەری عیراق بەهەئەییەکی کوشندە بۆ سیاسیەتی بۆش لیکدەدەنەوێ. زەرەییەك کە ئەئەفغانستان و هێنرا ئەتیرۆریزمی ئیسلامی و تالیبان

وقايعده وئەو پشتيوانيه گەورەيهی که لە لایەن کۆمەڵگای نێو دەولەتیهوه لێبدهکرا، بە شەرپک که ئەگەل سەدام حسین ورژیمە دیکتاتۆرەکهی کردی وەها نەمایهوه و هەتا دیت بەرەو لاواز بوون و پاشەکشەکردن دەبیتهوه. سەرەرای ئەوهی که پەيوەندی ئوسامەو سەدام و مەسەلەي مەترسی چەکی کیمیایی و... بيبه‌لگە بوون، بە لām ئەو ئامانجە سیاسی و ئابووریانەي که دەولەتی بۆش لە عێراق و ناوچەکه وەك ستراتیژی بەشوینبه‌وهیه، ئیدی بەتەواوی دەبیته حاله‌تیکی سەر به‌خۆو ئەبەهانەیهك که شەری لە پیناو کرا و لە ئامانجیک که ئەم شەری ئیستا بە نیازی بە دەست هینانیه‌تی تەواو جیاوازن و بۆ خەلکی جیهانی ش ئەمە تایبەت مەندی سەرەکی لیکدانەوهی ئەمەسە.

گۆرانی جیهانی عەرەب ورژەه‌لاتی ناوەراست و عێراق و ئێران:

لیکدانەوهی کارەساتی 9\11\2001 ئەمڕۆدا، وادەخواییت بەوورد بینیه‌کی قوووترهوه رۆلی ئەمەریکا لە ناوچەکه‌ی ئیمەدا هەلبەسەنگین. ئەو هیزه‌ی یان ئەو هیزانەي که ئالته‌رناتیوی دەولەتی بۆش شکست پێده‌هینن، ئەوانەشن ئەگەر دەسەلاتیش نەگرنە دەست بە لām کاریگەریان یەكجار گەورە دەبیته ئەداها‌تووی سیاسیدا. دەستکەوتی شکستی دەولەتی بۆش یان ئیتفاقاتی سیاسی ئەگەل لایەنە تیرۆریسته‌کانی فاشیزمی ئیسلامی و فاشیسته‌کانی تریشدا هەمان بەرەمی دەبیته. ئەوهی بۆ سیاسەتی ئەمەریکا وەك فەرز وەر دەگیری، هیچ کات مەسەلەکانی دیموکراسی و پەرلەمان و مافی مەرۆف و ئازادی و خوشگوزەرانى نیه. بۆ هەموو کەس رۆشنە شەری عێراق، ئیسلامی سیاسی و تیرۆریزمی ئیسلامی لاواز نەکرد، بە ئەکە بەتەواوی پایەکانی پایەدارتر و فراوانتر کردو تەنانەت هەر ئیستا لە زۆریک ئەوولاتانی تریشدا ئیسلامی سیاسی بەشیوه‌یهك مەترسی لە سەر دەولەتان داناهه‌وه (یەمەن، سعودیه، ئەردەن، میسر)، وە هەروەها ئەو جەریمانەي که رۆژانە لە لایەن سەربازانی ئەمەریکیه‌وه ئەنجام دەدریت، ئە ئەبوغریب و ئەتیفیه و فەلوجە... هەوساری پچراوی ئیسلامیه‌کان بەو پەری خۆی گەیانده‌وه ئە تیرۆر، تەقینه‌وه، سەربەڕین، شیوه‌کانی توندوتیژی و قەسابیکردن، یەکیک ئەنۆرم و فۆرمەکانی بەرگریکردنی جیهادی و نیشتمانیه‌ی. سیاسەتی دەولەتی بۆش لە شەری ئوبناندا و لە وپشتيوانیه‌ی ئە دەولەتی ئیسرائیل، هینده‌ی تر پرۆژەکانی سیاسەتی ئەمەریکای ئە ناوچەکه‌دا ئالۆزتر و ئاستەنگتر کردو ئەمەش هە ئەیه‌کی تر بوو که لە زنجیره‌ هە ئەکانی تری که ئامانجی هەموویان بەرەو دامەزراندنی زالده‌ستی سیاسەتی ئەمەریکا ئە ناوچەکه تەئمین بکات. جیهانی عەرەب ورژەه‌لاتی ناوەراست و ئێران بەشیوه‌یه‌کی بنه‌رەتی پێویسته بگۆردرین و ئەم ناوچەیه بەتەواوی ناینسانی و داوکه‌وتوو، بەتەواوی نینسان تیا دیل و داماو ژیا‌نی شیواو و ئانارامه، سیستەمی کۆمەلایه‌تی و سیاسی و بەهه‌مه‌نیان ئەگەل کۆمەڵگای پێشکەوتوو و مۆدیرنی ئەمڕۆ ناتەبایه و ئەمەش واقعەن یەك شۆرشى گەورەي کۆمەلایه‌تی دەخواییت ئەچەشنى شۆرشه‌ مەزنەکانی میژوو. ئەراستیدا نەتەنها ئەم ناوچەیه‌ی ئیمە بە ئەکە گۆی زەوی پێویسته خۆی بته‌کینى و جیگاوریگای نینسان ئەبەرامبەر بەرەمه‌نیان و پەيوەندییه‌کانیدا بگۆردرین.

دەولەتی بۆش ئیستا خۆی بووته بە شیک ئەکیشه‌کانی ناوچەکه‌ی ئیمە ئەگەر ئەلین کیشه‌ی سەرەکی و

تەننەت بۆتە بەرەستىكى يەكجار گەورە بۇ ھەر ئالگوڭرېكى خەلكى ئەم ناوچە يە بۇ ژيان وڭرگاربوونيان. ئەو ھېزانە دەيانەوئەت ئەم نېوودا بەنامانجى ئاسوودەترکردنى ئىنسان تېبکۆش و خەباتەكەيان بەرھەمى كۆمەلايەت بەدەست بەھنئەت، ھەئبىژاردنېكى تريان لەبەردەمدا نېە، دەست كۆتاكردنى پىرۆژەو سىياسەتەكانى دەوئەت بۆش وروئى لەناوچەكەدايە. دەوئەت بۆش لە ئىستادا ھىچ ئالتەرناتىوېكى كورت ماوھشى بۇ كېشەكانى ناوچەكە پېنئە. بونبەستى سىياساتى ئەمەرىكا لەجەوھەرى نەخشەكانىدايە. بەرەى سكوئارىزم و كۆمۇنىستەكانى ناوچەكە، لەبەردەم مېژووېەكى چاوەنوارنەكراودا وەستاوئەتەو، دەروازەى گۇرانی جېهان لە ناوچەكەى نېمەو دەستپېدەكات. ئەزمەى ناوچەكەو ږگاربوون لەشەر و تېرۆر و بىرسىەت و ھەژارى، لەئومېدەكانى ئەم بەرەيەو ھەر دەھېنە دەر. خەلكى كرىكارو زەھمتكېشان و لاوان و نووسەرانى نازادىخواز، ئەم بەرەيە بەھېزبەكن.

كارەساتى 11ى سېپتەمبەرى 2001 لەسەر كۆمەلگەى مەوقايەتى

ھەقىقەت كارەساتى 11ى 9، ڤووداويكى يەكجار گىرنگ بوو لەمېژووئى نویدا و كارىگەرى گەورەى لەسەر ڤەوئەندەكانى ژيانى كۆمەلگەى مەوقايەتى بەگشتى داناو. دەتوانىن بلىين سەدەى بېست و يەكەم ئەم ڤووداوە و دەستپېدەكات و ژيانى نوئى ئىنسانەكان لەنيو ئەم ھەئومەرەجە كۆمەلايەتى و سىياسى و ئابووورى و چەنگىەدا مېژوو دەخولقېنن. لەو بارەو ووتار و لېكئانەو ى جۇراو جۇر نووسراون و ھەرواش درېژەى ھەيە. لەنيو نووسەرانى كوردا بەشېوېەكى گشتى بېدەنگى ھەئبىژىرداوەو زۆر كەم لېكئانەوېەكى جەدى بۇ دۆزىنەو ھەقىقەتەكان و ھەولئان بۇ كەمكردنەو ى كارىگەرىيە خراپەكانى بۇ سەر دانىشتوانى كوردستان گىراوئەتە بەر. ئەك ھەر ئەمە بەئكە ئەو سىياسات و نەخشەنى كە لەلايەن دەوئەت بۆشەو لەمەرجېهان و ناوچەى ناوہراستەو ڤەپىرەو كراو بەتايبەت بەدواى ئەم كارەساتەو، وەك تەنھا ئومېد و وەك ږگارىگەر و پىرۆسەى نازادى بەخەلك ناسېنراو و قەبلىنراو.

ئەمسال لېكئانەو ى ڤووداوى يانزەى نۇگەلېك تايبەتەندى تى بەخوېەو بېنى لەچا و سلانى پېشووئە. پاش 5 سال لەو ڤووداوە، ھېشتا سىياسات و نەخشەكانى دەوئەت بۆش بۇ جېهان و ناوچەى رۇژھەلات لەگەل ناكامېەكى كوشندەو بى ناسو بەرەو ڤووبۆتەو. وەك پىرۆفېسۆر كرىستيان لەچاوپېكە و تەكەى دەرىپى ((ئىستا خودى ئەمەرىكا بەشېكە لەكېشەكە ئەگەر بەشى سەرەكى كېشەكە نەبېت)). پاش 5 سال لەشەرى بەرەنگارى بەرامبەر تېرۆرىزم، چارەسەرى كېشەى فەلەستېن، دېموكراسىكردنى عىراق و دامەزئاندى رۇژھەلات و رۇژھەلاتى ناوہراستىكى نوئى و بى ناكام و بى ئالتەناتېش، وە ئەك ھەر ئەمە بەئكە وەك ناسر ووتى ((تەنھا شەرىك كە ئەمەرىكا لەئىسرائىل ئىسرائىل تىرېو، شەرى لوبنان)) بوو. وە بەگشتى شەوورى ئارامى و پارىژراوى تەننەت لە لاين خەلكى ئەوروپا و ئەمەرىكاو بەدەست نەھاتووە

لههیرشی تیرۆریزمی ئیسلامیهکان. رووداوه تیرۆریستهکانی ماوهی نهم 5 ساله نهمه دهسهئمین. لیکدانهوهی نهم سال، تاییهتمهندییهکی تریشی ههیه، تووژینهوه له چارهسهری تر لهشهر لهگهئ تیرۆریزم، ههئسهنگاندنی نهم رووداوه به دوور له گریانه درۆینهکانی سهرائی دهولتهتی بۆش، گهران و سوڤاخ بۆ ئالتهرناتیوی تر بۆ کیشهکانی جیهان .

بهشیوهیهکی گشتی له نیو لیکۆله رهوانان ونههلی سیاسهتدا ، شهری عیراق بهههلهیهکی کوشنده بۆ سیاسیهتی بۆش لیکدهدهنهوه. زهربهیهک که لهئهفغانستان وهشینرا لهتیرۆریزمی ئیسلامی وتالییان وقاعیده ونه و پشتیوانیه گهورهیهی که له لایهن کۆمهنگای نیو دهولتهتیهوه لیبدهکرا، بهشهریک که لهگهئ سهدام حسین ورژیمه دیکتاتۆرهکی کردی وهها نهمایهوه و ههتا دیت بهرهو لاواز بوون و پاشهکشهکردن دهبیتهوه. سههرای نهمهوهی که پهیوهندی ئوسامه و سهدام ومهسهلهی مهترسی چهکی کیمیایی و... بیبهنگه بوون، بهلام نهو نامانجه سیاسی ونابوویریانهی که دهولتهتی بۆش له عیراق و ناوچهکه وهک ستراتییژی بهشۆینهوهیه، ئیدی بهتهواوی دهبیته حالتهتیکی سهربهخوو لهبههانیهک که شهری له پیناو کرا وله نامانجیک که نهم شهری ئیستا به نیازی به دهست هیئانیهتی تهواو جیاوازن و بۆ خهئکی جیهانیش نهمه تاییهت مهندی سهرهکی لیکدانهوهی نهمهساله.

گۆرائی جیهانی عهرب و روژههلاتی ناوهراست و عیراق و ئیران:

لیكدانهوهی کارهساتی 9\11\2001 له مێرۆدا، وادهخواییت بهوورد بینیهکی قووئترهوه رۆلی نهمهریکا له ناوچهکهی ئیمهدا ههئسهنگینین. نهو هیزهی یان نهو هیزانهی که ئالتهرناتیوی دهولتهتی بۆش شکست پیدههینن، نهوانهشن نهگهر دهسهلاتیش نهگرنه دهست بهلام کاریگهریان یهکجار گهوره دهبیته له داهااتوی سیاسیدا. دهستگهوتی شکستی دهولتهتی بۆش یان ئیتفاقاتی سیاسی لهگهئ لایهنه تیرۆریستهکانی فاشیزمی ئیسلامی و فاشیستهکانی تریشدا ههمان بهرهمی دهبیته. نهمهوهی بۆ سیاسهتی نهمهریکا وهک فهرز وهر دهگیری، هیچ کات مهسهلهکانی دیموکراسی و پهڕلهمان ومافی مرۆف و نازادی و خوشگوزهرانی نیه. بۆ ههموو کهس رۆشنه شهری عیراق ، ئیسلامی سیاسی وتیرۆریزمی ئیسلامی لاواز نهکرد، بهئکه بهتهواوی پایهکانی پایهدارتر و فراوانتر کردو تهنانهت ههر ئیستا لهزۆریک لهوولاتانی تریشدا ئیسلامی سیاسی بهشیوهیهک مهترسی لهسهر دهولتهتان داناوه(یهمهن، سعودیه، نهمهدهن، میسر)، وه ههروهها نهو جهریمانهی که رۆژانه له لایهن سهربازانی نهمهریکیهوه نهجامدهدریت ، لهئهبوغریب ولهتیفیهو فهلووجه... ههوساری پچراوی ئیسلامیهکان بهو پهڕی خوی گهیاندوهوه له تیرۆر، تهقینهوه، سههرپین، شیوهکانی توندوتیژی وقهسابیکردن، یهکیک لهنۆرم وفۆرمهکانی بهرگریکردنی جیهادی و نیشتمانییه. سیاسهتی دهولتهتی بۆش لهشهری لوبناندا و لهو پشتیوانیهی له دهولتهتی ئیسرائیل ، هیندهی تر پرۆژهکانی سیاسهتی نهمهریکای له ناوچهکهدا ئالۆزتر وناستهنگتر کردو نهمهش ههلهیهکی تر بوو که لهزنجیره ههلهکانی تری که نامانجی ههموویان بهرهو دامهزراندنی زالدهستی سیاسهتی نهمهریکا له ناوچهکه تهئمین بکات. جیهانی عهرب و روژههلاتی ناوهراست و ئیران بهشیوهیهکی بنههرتی پیویسته

بگۆردرېن و ئەم ناوچەيە بەتەواوى نائىنسانى وداوگەوتوو، بەتەواوى ئىنسان تىا دىل وداماو ژيانى شيواو ونائارامە، سىستەمى كۆمەلايەتى و سىياسى وبەھەمەينان لەگەل كۆمەلگاي پيشكەوتوو و مۆدېرنى ئەمرو ناتەبايە و ئەمەش واقعەن يەك شۆرشى گەورەى كۆمەلايەتى دەخوازيت لەچەشنى شۆرشە مەزەكانى مېژوو. لەراستيدا نەتەنھا ئەم ناوچەيەى ئيمە بەلكە گۆى زەوى پيوستە خۆى بەتەكىنى و جىگاوپىگاي ئىنسان لەبەرامبەر بەرھەمەينان و پەيوەندىيەكانيدا بگۆردرېن.

دەولەتى بۆش ئىستا خۆى بوووتە بەشيك لەكىشەكانى ناوچەكەى ئيمە ئەگەر نەئيين كيشەى سەرەكى و تەنانەت بۆتە بەرپەستىكى يەكجار گەورە بو ھەر ئالوگۆرپىكى خەلكى ئەم ناوچەيە بو ژيان و رزگار بوونيان. ئەو ھىزانەى دەيانەويت ئەم نيوەدا بەئامانجى ئاسوودەترکردنى ئىنسان تيبكۆشن و خەباتەكەيان بەرھەمى كۆمەلايەتى بەدەست بەئىتت، ھەلئەزاردنىكى تريان لەبەردەمدا نى، دەست كۆتاكردنى پرۆژەو سىياسەتەكانى دەولەتى بۆش وروئى لەناوچەكەدايە. دەولەتى بۆش ئە ئىستادا ھىچ ئانتەرناتىيوپكى كورت ماوەشى بو كيشەكانى ناوچەكە پىنيە. بونبەستى سىياساتى ئەمەريكا لەجەوھەرى نەخشەكانىدايە.

بەرى سكوولارىزم و كۆمۇنىستەكانى ناوچەكە، لەبەردەم مېژووپەكى چاوەنوارنەكراودا وەستاوئەتەو، دەروازەى گۆرانى جىهان ئە ناوچەكەى ئيمەو دەستپىدەكات. ئەزەمەى ناوچەكەو رزگار بوون لەشەر و تيرۆر و برسپەتى و ھەژارى، لەنومىدەكانى ئەم بەرپەيوە سەر دەھىنە دەر. خەلكى كرىكارو زەھمتكيشان و لاوان و نووسەرانى ئازادىخواز، ئەم بەرپەيە بەھىزبەكن.

بەرى سكوولارىزم و كۆمۇنىستەكانى ناوچەكە، لەبەردەم مېژووپەكى چاوەنوارنەكراودا وەستاوئەتەو، دەروازەى گۆرانى جىهان ئە ناوچەكەى ئيمەو دەستپىدەكات. ئەزەمەى ناوچەكەو رزگار بوون لەشەر و تيرۆر و برسپەتى و ھەژارى، لەنومىدەكانى ئەم بەرپەيوە سەر دەھىنە دەر. خەلكى كرىكارو زەھمتكيشان و لاوان و نووسەرانى ئازادىخواز ئەم بەرپەيە بەھىزبەكن.